

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Єжової Ольги Володимирівни

на дисертаційну роботу

Гириловської Ірини Вікторівни

«Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження Гириловської Ірини Вікторівни зумовлена потребою сучасного українського суспільства в якісній освіті і конкурентоспроможних фахівцях. Відтак, професійна (професійно-технічна) освіта є важливою складовою підготовки конкурентоспроможного робітника нового типу, здатного працювати в сучасних ринкових умовах. Водночас, модернізація системи управління професійною (професійно-технічною) освітою на засадах інноваційних стратегій, зокрема освітнього моніторингу, є одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти, що підтверджується змістом Концепції створення та функціонування Національної системи моніторингу якості освіти України.

Посилює актуальність та доцільність дослідження низка суперечностей, виявлених дисертанткою, які потребують нагального розв'язання, зокрема це суперечності між:

– зростаючими вимогами суспільства до якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та недостатньою розробленістю механізмів впливу на підвищення її рівня;

– потребою у створенні єдиних національних інструментів оцінювання якості професійної (професійно-технічної) освіти та незначною кількістю досліджень, проведених у цьому напрямі;

– переходом на компетентнісну модель навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти та недосконалістю сучасних методів оцінювання якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, розроблених на основі компетентнісного підходу;

*Вх. 57.12/85
Віж 22.02.2016.*

– існуванням малоефективної системи контролю якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з боку держави та потребою у запровадженні інноваційної моделі, функціонування якої уможливило б прийняття ефективних управлінських рішень.

З огляду на вищезазначене актуальність теми дисертаційної роботи Гириловської Ірини Вікторівни «Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників», поданої на рецензування, сумнівів не викликає.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертаційній роботі забезпечено застосуванням методології, відповідної до мети, об'єкту, предмету й завдань дослідження, застосуванням необхідного комплексу методологічних підходів (системного, діяльнісного, особистісного, компетентнісного, бенчмаркінгового). Здійснений аналіз змісту рукопису дисертації дає підстави стверджувати, що наукові положення і висновки базуються на філософсько-педагогічних ідеях сучасного розуміння освіти, її людиноцентрованості, єдності теорії і практики. Вивчення дисертанткою вагомий джерельної бази (712 найменувань, з яких 42 – іноземною мовою) дозволили автору визначити категорійно-поняттєвий апарат дослідження, узагальнити доробок науковців щодо становлення моніторингу в освіті, окреслити напрям професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в національній освіті з урахуванням потреб національного ринку праці, розробити концепцію моніторингу та модель його проведення у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Для вирішення поставлених завдань, досягнення мети і перевірки гіпотези дисертанткою було використано комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Обґрунтовані І. В. Гириловською теоретичні положення та узагальнення уможливають висновок щодо високого рівня її методологічної зрілості, наукової самостійності у вивченні моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників як особливого напрямку освітньої діяльності.

Позитивно оцінюємо рівень апробації результатів дослідження. Він є належним і підтверджується участю дисертантки у 25 науково-практичних конференціях різних рівнів, з яких 19 міжнародних.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи полягає у тому, що І. В. Гириловською розроблено й теоретично обґрунтовано концепцію моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в якій відображено ідею інтеграції зовнішнього оцінювання у систему внутрішнього моніторингу, визначенні моніторингу як невід'ємної частини освітнього процесу у закладі професійної (професійно-технічної) освіти; дано визначення поняття «моніторинг якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників»; розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено дієвість процесуальної дворівневої моделі моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; виокремлено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; визначено критерії дієвості моніторингу якості моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Дисертанткою уточнено компоненти професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; структуру моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Подальшого розвитку набули: ідея використання портфоліо як засобу професійно-особистісного розвитку; ідеї особистісно-орієнтованої педагогіки, втіленні у тому, що учень виступає центральною фігурою у моніторинговому процесі; ідея застосування методу таксономічного аналізу в освіті, зокрема для визначення індивідуальних показників рівня професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики освітньої діяльності вбачаємо у тому, що наукову цінність мають розроблені дисертанткою авторська методика проведення моніторингу якості

професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; програма моніторингових заходів; комплекс тренувальних завдань для підготовки до моніторингового оцінювання, розрахований на майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі за професіями «штукатур», «маляр», «лицювальник-плиточник»; метод оцінювання якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; спосіб обчислення індивідуального показника рівня професійної підготовки учнів та інтегрованого показника якості професійної підготовки учнів закладу професійної (професійно-технічної) освіти в цілому.

Теоретичні та методичні напрацювання щодо проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників можуть бути використані в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та підвищення кваліфікації керівного персоналу в міжкурсовий період.

Заслуговує уваги здійснене експериментальне дослідження, проведене на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти Вінницької, Львівської та Запорізької областей (довідка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області № 01-17/416 від 02 листопада 2018 р.; довідка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Львівській області № 11/1-321 від 19 грудня 2018 р.; довідка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області № 02/01 від 02 січня 2019 р.).

Оцінка змісту дисертації та її завершеності у цілому. Дисертаційне дослідження І. В. Гириловської характеризується методологічною обґрунтованістю, цілісністю та логічністю викладеного матеріалу. Структурно дисертаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного тексту рукопису дисертації відповідає вимогам до докторських дисертацій у галузі суспільних і гуманітарних наук.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми; розкрито зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, визначено завдання, об'єкт, предмет дослідження; охарактеризовано методи дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; відображено апробацію і впровадження результатів дослідження; висвітлено інформацію про публікації за темою дисертації, її структуру та обсяг.

У першому розділі «Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників як педагогічна проблема» дисертанткою виявлено стан вивчення досліджуваної проблеми в науковій літературі та педагогічній практиці, розкрито суть базових понять дослідження, виокремлено компоненти професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, представлено авторське визначення поняття «моніторинг якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників».

У другому розділі «Методологічні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників» визначено наукові підходи, принципи та функції моніторингу, розроблено й теоретично обґрунтовано авторську концепцію моніторингу якості професійної підготовки.

У третьому розділі «Теоретичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників» визначено структуру моніторингу, розроблено процесуальну дворівневу модель моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, виявлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови його проведення.

У четвертому розділі «Методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників» запропоновано методiku проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; висвітлено організаційні форми й обґрунтовано доцільність поєднання традиційних та інноваційних форм, методів навчання педагогічних працівників; схарактеризовано матеріали для проведення моніторингового оцінювання;

обґрунтовано застосування технології бенчмаркінгу для прийняття управлінських рішень на основі результатів моніторингового оцінювання.

У п'ятому розділі «Організація та результати дослідно-експериментальної роботи» дисертанткою визначено критерії дієвості моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; обґрунтовано якісні рівні професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; висвітлено організацію та проведення дослідно-експериментальної роботи; представлено експериментальну перевірку дієвості моніторингу за відповідними критеріями; здійснено обґрунтування перспектив моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Проведена експертиза виконаних завдань переконливо доводить, що авторці вдалося всебічно розглянути теоретичні й методичні засади означеної проблеми. Висновки дослідження є обґрунтованими. Виклад матеріалу в пропонованій роботі послідовний, виявляє науковий характер, має прикладне значення. Дисертація І. В. Гириловської засвідчує високий науковий світогляд дослідниці, обізнаність із літературними джерелами в зазначеній сфері, уміння аналізувати й узагальнювати накопичений матеріал, здійснювати самостійні висновки.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження висвітлено у 54 одноосібних публікаціях, у тому числі: одна одноосібна монографія, 20 статей у провідних вітчизняних фахових виданнях України у галузі педагогіки та наукових періодичних виданнях (з них 7 – у виданнях, розміщених у міжнародних наукометричних базах), 3 статті у періодичних наукових виданнях іноземних держав, 30 статей і тез у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій. Дисертантка виконала вимоги Міністерства освіти і науки України щодо опублікування результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Відповідність автореферату основним положенням дисертації. В авторефераті викладено основні положення дисертаційної роботи. Зміст

автореферату цілком відповідає змісту дисертації та відображає результати виконаної дослідницької роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. Суперечливим є включення до дисертації додатків А, Б, В, К, Л, Н, П, адже ці матеріали не відображають висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, та не підтверджують практичне використання отриманих здобувачем результатів.

2. На с. 33 серед емпіричних методів, які використовувалися у дослудженні, вказані праксиметричні (вивчення та аналіз педагогічного досвіду). Однак в тексті дисертації не описано, як саме здійснювалося дослідження цими методами, та результати реалізації вказаної частини дослідження.

3. В таблиці 5.8 (с. 323) «Результати моніторингового оцінювання експериментальної та контрольної груп за професією «штукатур» до та після експерименту» недостатньо інформативними є заголовки граф «№з/п – До – Після». Доцільно було б вказати, що мова йде про кількість балів.

4. Наведені в дисертації (с. 279-280) методики (визначення комунікативних схильностей Р. Овчарової, вивчення здатності людини організувати та здійснювати власну діяльність «Шкала самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема», визначення стратегії поведінки в конфлікті К. Томаса) не супроводжується посиланнями на відповідні публікації.

5. У дисертації присутні мовленнєві та стилістичні огріхи. Також не всі рисунки та таблиці супроводжуються посиланнями на джерело запозичення або самостійність виконання.

Висловлені зауваження та побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, рівень виконання якої засвідчує наукову зрілість, наукову культуру й академічну доброчесність здобувачки.

Висновок щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам. Дисертація Гириловської Ірини Вікторівни «Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих

